

اعتدال هزینه

شکی نیست که مسئولیت‌های تازه و سنگینی بعد از زناشویی و تشکیل خانواده از جهات مختلف خانواده کی متوجه مرد، می‌گردد از جمله بر مرد لازم است جمیع قوای بدنی و فکری خود را بسیج کند و همواره بر کوششها و فعالیت‌های خستگی-ناپذیر خود در جهت تامین و رفاه افراد خانواده و احتیاجات زندگی همسر خویش و احیاناً چند فرزند خود، بیافزاید.

با ایجاد پیمان زناشویی مرد دیگر نمیتواند از زیر بار مسئولیت فراهم آوردن تمام وسائل مورد احتیاج افراد خانواده خود از قبیل مسکن و پوشاک و خوراک و سایر لوازم ضروری زندگی شانه خالی کند و مستی و بیحالی و سهل انگاری را پیشه خود سازد و به بهانه‌های مختلف در این باره کوتاهی کند و یا احیاناً همسر و بچه‌های خود را بابت تکلیف گذارده، و بوضع زندگی آنان رسیدگی کامل ننماید چنانکه در مطبوعات و جرائد چه بسیاری خوانیم که مردی بدون جهت و عذر شرعی ازدادن نفقه همسر خویش خودداری می‌کند و چه بسا مردی فرار را بر قرار ترجیح داده و همسر خویش را بدون سرپرست گذارده و مامورین تحقیق دنبال وی افشاده تا پیدایش کنند.

مسلم است اینگونه مردان که هیچگونه مسئولیت در قبال همسر و فرزندان خویش احساس نمی‌کنند محکوم بوده، قوانین اسلام علاوه بر اینکه آنها را گناهکار می‌داند برای راهائی همسرانشان راههائی ارائه داده است. اسلام در صورت امتناع مرد از پرداخت نفقه همسر خود، بزنان این حق را داده است تقاضای جدائی (طلاق) کند تا خود را از شر چنین مردی نجات داده با مرد دیگری که از لحاظ اخلاق و رفتار باوی هم آهنگ باشد ازدواج کند و یا از طرق مشروع تامین مخارج خود بنماید.

در صورت امتناع مرد از طلاق حاکم شرع او را بر طلاق دادن الزامی -

کند. حتی اگر مردی ازدادن نفقه بهمسر خویش امتناع ندارد ولیکن قدرت ادارهٔ مخارج لازم زن خود را نداشته در مضیقهٔ مالی شدیدی باشد در این صورت اسلام اختیار را بدست زن داده است که اگر طاقت تحمل فشار زندگی را ندارد و با وجود عدم قدرت مالی کافی مرد، زن اگر بخواهد می‌تواند از وی تقاضای طلاق کند و در صورت امتناع بجا کم‌شرع مراجعه نماید.

* * *

در اینجا تذکر این نکته بتمام خانواده‌هایی که طالب سعادت و بقاء آن می‌باشند لازم بنظر می‌رسد که مراعات اقتصاد و میانه روی در هزینه‌ها همواره از نظر، دور ندارد و از تقاضای لوازم غیر ضروری و غیر مورد احتیاج احتراز کنند و از هم‌چشمی و تقلید از وضع سایر زنان و شوهرانی که احیاناً وضع مالی مناسبی دارند دوری کنند و این نکته را همیشه در نظر داشته باشند که همواره در مورد پوشاک و خوراک و تهیه لوازم زندگی نظر بجیب شوهران خود داشته باشند و موازنه در دخل و خرج راه‌گز فراموش نکنند بلکه اصولاً نه تنها نباید خرج را از دخل و درآمد بالاتر برند بلکه در مخارج نیز باصل مهم احتیاج و لزوم آن اهمیت زیادی بدهند. زیرا تمایلات انسان حدومرزی ندارد و هر اندازه که انسان تمایلات نفسانی و روحی خود را جامه عمل بپوشاند باز بآن قانع نشده، در پی انجام تمایلات تازه‌ای خواهد بود. از اینرو تنظیم برنامه‌ای برای هزینه و مخارج به نسبت دخل و درآمد و تهیهٔ لوازم مورد احتیاج همسر و سایر اعضاء خانواده، یکی از مسائلی مهم هر خانواده است و بقول بانو «ها بکین» در کتاب «علم اقتصاد و خانه‌داری»: در زندگی زناشویی زن و مرد حتماً باید از خرج و هزینه‌های بیهوده احتراز نمایند و برای تبدیل دخل و خرج دفتر یادداشتی داشته باشند و مرد باید در تعدیل درآمد و هزینه خود کوشا باشد و بزرگترین ضامن اجرای این برنامه حسن نیت متقابل یکدیگر و خرج تشرافی زن برای شوهر، هم بستگی و همکاری آنان (در شئون مختلف خانواده) می‌باشد.

زیرا بالا بردن سطح زندگی بدون درآمد و عواید، نه تنها موجب تحکیم خانواده‌ها نمی‌شود بلکه توقعات بیمورد برخی از زنان را زیاده‌تر کرده، موجب ناراحتی و اختلافات گوناگون در میان خانواده شده خوشیها و لذت‌های خانوادگی را تبدیل بجهنم‌سوزانی خواهد نمود و چه بسا ممکن است مرد قدرت تحمل آن را نداشته، سبب پیدایش انواع مختلف مشکلات از قبیل فرار مرد از خانه و یا انحلال آن... گردد.

اسلام نیز برای تامین سعادت و بقاء خانواده‌ها در طی دستورهای جامعی از اسراف و ولخرجی و انجام تمایلات غیر عقلایی و هم‌چشمی و غیر آن که خانواده‌ها را بلب‌پر تگاه سقوط و

انحلال نزدیک می گرداند نهی نموده و در کتب روایات اسلامی (۱) دستورهای عملی جامعی از پیشوایان دینی ما در این مورد وارد شده است .

امام سجاد (ع) فرمود: مرد باید اعتدال و اقتصاد را در تامین مخارج همسر و فرزندان خود مراعات کند و بقدر کفایت هزینه های آنها را تامین نماید و مقدار بیشتر آن را در صلحت آخرت خویش صرف کند زیرا (عمل باین دستورها) در بقاء نعمت و زیادی آن ، مؤثر بوده و در تامین زندگی آینده (خانواده ها) تأثیر بسزائی دارد « (۲)

رسول اکرم (ص) می فرماید: کسیکه در معیشت خود میانه روی را پیشه خو سازد خداوند روزی او را زیادتر می گرداند و کسیکه در مخارج زیاد روی کند خداوند او را از روزی خود محروم می کند (۳)

ابراهیم بن میمون می گوید از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: کسی که در مخارج زندگی اعتدال را مراعات می کند فقیر و محتاج (بدیگران) نگردد « (۴)

آری اسلام همانظوری که اسراف و ولخرجی در خانواده ها را ممنوع ساخته است به مرد نیز اجازه نمی دهد که در تامین مخارج همسر و فرزندان خود سخت گیری بيمورد کرده آنان را از این جهت تحت فشار قرار دهد و لذا هنگامیکه راجع بنفقة از حضرت رضا (ع) پرسیدند آن حضرت پاسخ داد که: (حدود و جوب نفقه عیال ، اعتدال میان اسراف و سخت گیری بيمورد در مخارج می باشد) (۵)

چنانکه ملاحظه می فرمائید اسلام نه زیاده روی و اسراف را در مورد هزینه های زندگی جایز می داند و نه سخت گیری های بیجا و بيمورد را .

اسلام نه تنها سخت گیری بر عیال و فرزندان خود را جایز نمی داند بلکه توسعه در مخارج و خرسند نمودن همسر و فرزندان را در صورت فراهم بودن امکانات مالی، نیکوکاری

(۱) تحت عنوان «استحباب الاقتصاد فی النفقة»

(۲) قال علی بن الحسین (ع) لینفق الرجل بالقسط و ببلغه الکفاف و یقدم منه الفضل لآخرته

فان ذلك ابقى للنعمة و اقرب الی مزید من الله و انفع فی العاقبة»

(۳) قال رسول الله (ص) من اقتصد فی معیشته رزقه الله و من بذر حرمه الله «

(۴) قال ابراهیم بن میمون سمعت ابا عبد الله (ع) یقول ضمنتم لمن اقتصد ان لا یفتقر .

(۵) عن عبد الله بن ابان قال سألت ابا الحسن الاول (ع) عن النفقة فقال بین المکروهین

الاسراف و الاقتار « (وسائل کتاب نکاح - ابواب نفقات)

می‌داند . و روایات زیادی در این مورد نیز وارد است، از جمله روایت زیر است :

امام رضا (ع) فرمود : همسرو فرزندان تحت سرپرستی مرد قرار دارند (از اینرو) بر مرد لازمست در صورت داشتن قدرت مالی کافی در مخارج آنان توسعه قائل شود و اگر از توسعه مخارج آن خودداری کند چه بسا ممکن است که نعمت از او سلب گردد. (۱)

جالب توجه اینکه در برخی از روایات آنرا با این جمله توجیه و تعلیل می‌نماید :

يَنْبَغِي لِلرَّجُلِ اَنْ يُّوسِعَ عَلٰى عِيَالِهٖ لِئَلَّا يَتِمَّنُوْا مَوْتَهٗ ، يعنى سزاوار است که مرد در هزینه خانواده توسعه دهد تا آنان آرزوی مرگ او را ننمایند .

قابل توجه نمایندگان و مشترکین محترم

بدینوسیله با اطلاع مشترکین و نمایندگان محترم مجله میرساند که با وجود گران شدن کاغذ و بالا رفتن قیمت مطبوعات کشور، بهای این مجله با سال پیش فرقی نکرده است، زیرا نظرات ثنفاعی در کار نیست، ولی متأسفانه ملاحظه میشود که بعضی از نمایندگان و مشترکین، هنوز حساب خود را با دفتر مجله تصفیه نکرده‌اند .

از این نظرات انتظار می‌رود مشترکین و نمایندگان که همواره با ما همکاری صمیمانه داشته‌اند در راه انتشار این مجله دینی و علمی، هم اکنون نیز با ماتشریک مساعی نموده و هر چه زودتر حساب خود را با دفتر مجله تصفیه کنند و از این راه به انتشار مجله خودشان کمک بنمایند .

دفتر مجله مکتب اسلام